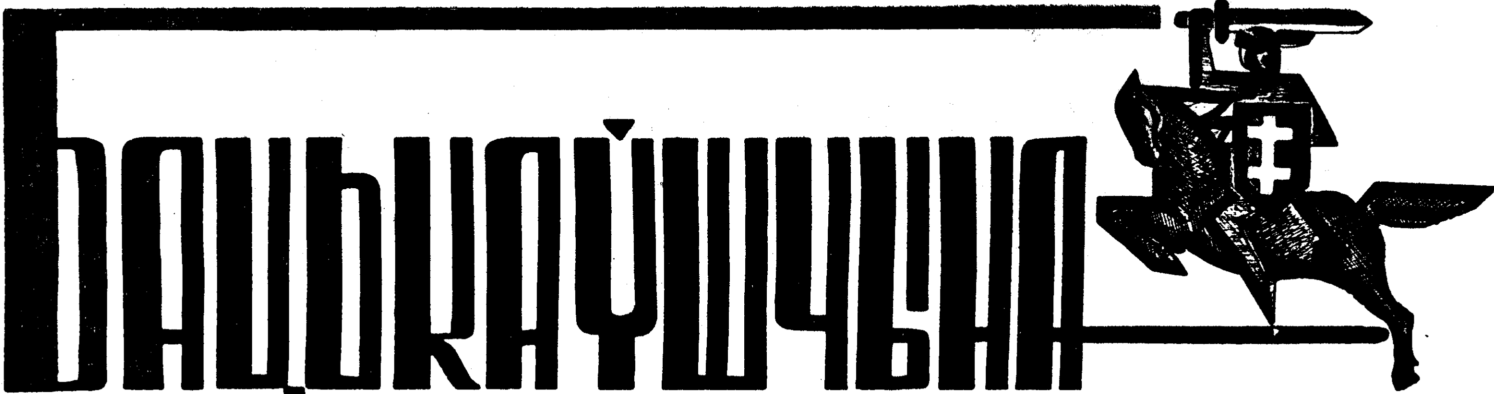

ОРГАН БЕЛАРУСКАЙ НАЦЫЯНАЛЬНА-ВЫЗВОЛЬНАЙ ДУМКІ

WHITERUTHENIAN NEWSPAPER "BACKAUSCYNA" ("FATHERLAND")
Responsible Publisher: Wladimir BORTNIK
Druck: „LOGOS", Buchdruckerei u. Verlag, G.m.b.H. München 8, Rosenheimerstr. 46 a.
Post Adress: "Backauscyna", München 22, Herzog-Rudolf-Straße 49/III
Die Administration der Weißruthenischen Zeitung „BACKAUSCYNA" München 22, Herzog-Rudolf-Straße 49/III

ГАЗЭТА ВЫХОДЗІЦЬ РАЗ У ТЫДЗЕНЬ — ЦАНА 50 Н. ФЭН.

DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG „DAS VATERLAND" | THE WHITERUTHENIAN NEWSPAPER „THE FATHERLAND" | LE JOURNAL BIELORUSSIEN „LA PATRIE"

№ 33 (112) Нядзеля 17 жніўня 1952 г. ГОД ВЫДАНЬНЯ 6

Завастрэньне міжнароднай сытуацыі

НЯЗВЫЧАЙНАЯ ПАЛІТЫЧНАЯ АКТЫЎНАСЬЦЬ НА ПРАЦЯГУ АПОШНІХ ТЫДНЯЎ

Летні пэрыяд часу, калі звычайна палітыкі й дыпляматы разьяжджаюцца на адпачынак, вызначаецца, як правіла, агульным застоем у міжнароднай палітыцы. Ня дарма палякі летні пэрыяд часу ў палітычным жыцьці назвалі «агурковым сэзонам». Але гэтага ня можна сказаць аб сёлетнім леце. Ня гледзячы на тое, што яно зьяўляецца асабліва гарачым, як рэдка ў якім годзе, палітычны баромэтр у цэлым сьвеце не апускаецца, але раптоўна падыймаецца. Апошнімі тыднямі разыгрываюцца ў сьвеце выпадкі такой вялікай палітычнай вагі, што яны пакінуць бясспрэчна выразны сьлед на разьвіцьці далейшых міжнародных дачыненьняў. Вось некаторыя зь іх:

На Карэі, пасьля апошняга заламаньня перагавораў аб перамір'і, галоўнакамандаваньне збройнымі сіламі ЗН фактычна ўжо страціла надзею, што перагаворы гэтыя, якія трываюць ужо другі год, прывядуць да якой-небудзь мэты. Ня гледзячы на гэта, фронт зьяўляецца ўжо даўжэйшы час замарожаным і ваенная актыўнасьць ЗН абмяжоўваецца толькі да ўзмоцненай дзейнасьці лётніцтва. Агульна чакаецца, што на далёкаўсходнім фроньце мусяць-жа наступіць нейкія больш радыкальныя зьмены, бо палажэньне такое ня можа цягнуцца ў бесканечнасьць. Падзеі ў Індакітаі й на Маляях, дзе апошнім часам дайшло да новых узварушэньняў, наводзяць на думку, што Масква маніцца расшырыць фронт сваей агрэсіі на гэтую частку далёкаўсходняга кантынэнту. Бясспрэчным пазытыўным дасягненьнем для Захаду было заснаваньне на канфэрэнцыі ў Гонолюлю Рады Бясьпечнасьці Пацыфічнага акіяну, да якой прыступілі ЗША, Аўстралія й Новазэляндыя.

Хаця Амэрыка мае вырашальны голас у сусьветнай палітыцы й заўсёды трымае руку на пульсе, амэрыканскі народ сяньня заабсэрбаваны амаль выключна нутранымі падзеямі, якімі зьяўляецца ход перадвыбарнай кампаніі да прэзыдэнцкіх выбараў. Абодвы кандыдаты на прэзыдэнта — Айзэнгаўэр ад рэспубліканскай партыі і Стывэнсон — ад дэмакратычнай вядуць ажыўленую перадвыбарную кампанію, мабілізуючы да гэтага ўсіх сваіх прыхільнікаў.

Таксама ў Эўропе апошнімі тыднямі мелі месца палітычныя выпадкі, якія маюць першараднае значэньне. Перадусім увайшоў ужо ў жыцьцё даўно прэктаваны й ужо ратыфікаваны парляментамі зацікаўленых дзяржаваў Плян Шумана, які задзіночвае вугальную й сталёвую прамысловасьць шасьці заходнеэўрапэйскіх дзяржаваў: Францыі, Заходняй Нямеччыны, Італіі, Бэльгіі, Галяндыі й Люксэмбургу. Парляманты ЗША й Вялікабрытаніі ратыфікавалі нядаўна генэральны дагавор з Заходняй Нямеччынай, які вызнае ей поўную сувэрэннасьць і раўнапраўнае партнэрства ў сям'і вольных народаў Захаду ўзамен за ўдзел Нямеччыны ў эўрапэйскай арміі.

Вялікім каменем нязгоды ў акцыі задзіночаньня Эўропы зьяўляецца праблема Сары, якая стаіць якраз цяпер на парадку дня. Пасьля таго, калі анэксія Сары Францыяй сталася поўнасьцю немагчымай з прычыны катэгарычнага супраціву заходнянямецкай саюзнай рэспублікі, быў высунуты францускім урадам праект інтэрнацыяналізацыі гэтага важнага вугальнага басэйну. У вадказ на гэта немцы зажадалі, што, калі мае быць інтэрнацыяналізаваная нямецкая сарская тэрыторыя, то й Францыя павінна некаторыя свае сумежныя з сарскай тэрыторыі, прыкладам Лётарынгію, паддаць інтэрнацыяналізацыі. Францыя, як і трэба было спадзявацца, гэты праект адкінула з абурэньнем. Праблема Сары можа за сабой пацягнуць агульнаэўрапэйскі крызыс, бо бонскі ўрад заявіў, што ратыфікацыя Нямеччынай нямецка-альянскага дагавору, у вабставінах францускa-нямецкага напружаньня, зьяўляецца вельмі праблематычнай.

Вялікую ўвагу зьвярнула на сябе Захадзе нядаўнае назначэньне Грамыкі — найспрытнейшага туза савецкай дыпляматыі й незраўнанага інтрыганта на становішча амбасадара СССР у Лёндане. Сяньня ўжо не астаецца ніякага сумліву, што роля Грамыкі ў Лёндане, якую яму даручыў Крэмль, будзе зводзіцца да таго, каб як найглыбей убіць клін разыходжаньняў і непаразуменьняў у англасаскім сьвеце — паміж Вялікабрытаніяй і ЗША, клін, які ўвесь час зазначаўся паміж абедзьвюма дзяржавамі ў іхных пагдядах і намерах у дачыненьні да камуністычнай агрэсіі, як у Эўропе, гэтак і на Далёкім Усходзе. Бо ў той час, калі Амэрыка дамагалася больш цьвёрдае пастановы і выразнага дзейсьнія ў дачыненьні да Савету, Ангельшчына ўвесь час, дрыжучы із страху перад загрозаю новае вайны, намагалася ўсякімі сілямі лагодзіць канфлікты між Усходам і Захадам ды шукаць далейшага паразуменьня із Сталінам. Новая роля Грамыкі ў сувязі з дэмагагічнай палітыкай левага крыла ляйбарыстаўскай партыі Бэвана можа ўкаранавацца некаторым пасьпехам.

Чыстка ў урадавых колах сатэлітных дзяржаваў і тэрор сярод іхнага насельніцтва апошнім часам значна завастрыліся. Пасьля масавых дэпартацыяў у Румыніі й Мадзяршчыне прыйшла чарга на Чэхаславаччыну, дзе, як падаюць газэты, тыднёва дэпартуецца найменш 10.000 чалавек. Гэтаксама ўзмоцнілася савэтызацыя Польшчы, у выніку якой было, між іншым, прынясьце новай канстытуцыі, дакладна скап'яванай із савецкай Сталінскай канстытуцыі. Расьпісаныя паводля гэтае канстытуцыі на 26 кастрычніка выбары загарантоўваюць выключны ўдзел у парляманьце асобам, сьлепа аддадзеным камуністычнаму рэжыму.

І так без канца можна было-б рэгістраваць факты й выпадкі апошніх тыдняў, якія маюць першараднае палітычнае значэньне. Але сярод іх разыгрываюцца дзьве асабліва важныя падзеі, на якіх зьяўляецца прыкаваная ўвага ўсяго сьвету й якія будуць мець вялізарны ўплыў на будучы лёс сьвету. Гэта апошнія падзеі ў Усходняй Нямеччыне, а таксама ў Пэрсыі й Эгіпце.

ТАТАЛЬНАЯ САВЕТЫЗАЦЫЯ ЎСХОДНЯЙ НЯМЕЧЧЫНЫ

У вадказ на заключэньне між Заходняй Нямеччынай з аднаго боку й ЗША, Вялікабрытаніяй і Францыяй з другога генэральнага дагавору, на моцы якога Нямеччына прыступіла да сыстэмы супольнай эўрапэйскай абароны, Савецкі Саюз адказаў гвалтоўнай і прысьпешанай савэтызацыяй Усходняй Нямеччыны. Пачалося ад таго, што Ўсходняя Нямеччына пачала афіцыяльна тварыць сваю «нацыянальную армію», якая фактычна існавала ўжо даўно пад нявінным шыльдам «народнай паліцыі». Першым аднак запраўдным крокам у кірунку зраўнаньня Ўсходняй Нямеччыны з краінамі г. зв. «народных дэмакрацыяў»,

(Заканчэньне на 3 балоне)

Весткі з шырокага сьвету

Далейшыя баі ў Карэі. У той час, калі наземны фронт у Карэі зьяўляецца й надалей замарожаным, лётніцкія сілы ЗН праяўляюць асаблівую актыўнасьць у паветры, пасьпахова бамбардуючы ваенныя аб'екты ворага. Каб перасьцерагчы цывільнае насельніцтва Паўночнай Карэі перад паветранымі налётамі й даць яму магчымасьць уцячы ў бясьпечнае месца, збройныя сілы ЗН цераз радыё паведамляюць аб часе й месцы такога налёту.

Новая прапанова разбраеньняў. Амэрыканскі дэлегат у камісыі разбраеньняў Задзіночаных Нацыяў запрапанаваў 12 жніўня ад імені трох заходніх дзяржаваў — ЗША, Вялікабрытаніі й Францыі, што гэтыя дзяржавы супольна з Савецкім Саюзам і Кітаем павінны сабрацца на канфэрэнцыю пяцёх вялікіх дзяржаваў дзеля абгаварэньня справы разбраеньняў. Канфэрэнцыя павінна забараніць прадукаваньне зброі, якая служыць масаваму зьнішчэньню. Далей мусілі-б быць дакладна ўстаноўленыя распадзел, колькасьць і тыпы дазволенага аружжа. Савецкі дэлегат Якуб Малік адкінуў гэты новы плян з заўвагай, што ён ня ўносіць сабой нічога новага.

Ген. Наджыб дамагаецца зямельнай рэформы ў Эгіпце. Галоўная гаспода генэрала Наджыба перадала 12 жніўня міністар-прэзыдэнту Алі Магэр Пашы падробныя пляны дзеля правядзеньня ў Эгіпце зямельнай рэформы й адначасна высунула дамаганьне, каб хутка былі выдадзеныя адпаведныя распараджэньні ў гэтай справе. Паводля праекту новае рэформы ніхто ня можа мець болей зямлі, чымсьці 80 гэктараў. Зямля, што перавышае гэтую колькасьць, пяройдзе на собскасьць дзяржавы, якая будзе сплачваць яе собсьнікам адшкадаваньне на працягу 30 год паводля сярэдняй цаны на зямлю перад вайной. Гэты запас зямлі дзяржава будзе распрадаваць безьзямельным сялянам і сельскагаспадарскім работнікам на выгодных умовах.

Эгіпскі ўрад праводзіць палітыку чысткі. Эгіпскі ўрад 13 жніўня паставіў прыняць далейшыя меры дзеля правядзеньня грунтоўных рэформаў і чысткі ўсяго нутранага палітычнага жыцьця краіны. Будзе пакликана сем камісыяў з надзвычайнымі паўнамоцтвамі, якія будуць дасьледаваць усе выпадкі карупцыі, подкупаў і надужываньня ўлады, пачынаючы ад 1939 году. Камісыі маюць права часовага арыштоўваньня й накладаць дысцыплінарныя штрафы.

Прэм'ер-міністар Пэрсыі атрымаў дыктатарскія паўнамоцтвы. Пэрскі шах падпісаў 13 жніўня дэкрэт, прыняты перад гэтым абедзьвюма палатамі пэрскага парляманту, на аснове якога прэм'ер-міністар Мосадэк на працяг 6 месяцаў атрымаў дыктатарскія паўнамоцтвы ў галіне гаспадарскай, фінансавай і сацыяльнай палітыкі. Непасрэдна пасьля падпісаньня выдаў Мосадэк два дэкрэты, якія для пэрскіх дачыненьняў маюць амаль што рэвалюцыйны характар. Адзін дэкрэт прадбачае пагашэньне ўсіх падаткаў і спэцыяльных павіннасьцяў, якія былі належныя на сялян і арандатараў і забараняе вялікім зямельным собсьнікам зьмушаць сялян і сельскагаспадарскіх работнікаў да працы бяз узнагароды. Другі дэкрэт прадбачае павышэньне даходаў, якія сяляне й арандатары атрымліваюць із прадпрыемстваў працы. Апрача гэтага сельскагаспадарскія прадпрыемствы (маёнткі) перадзены выключна ў рукі сялян і арэндатараў. Даход вялікіх зямельных собсьнікаў із жніва на вялікіх арэндных прадпрыемствах устанаўліваецца толькі на 20%.

Сынгман Ры ўзноў прэзыдэнтам Паўдзённай Карэі. 77-летні Сынгман Ры выбраны паўторна прэзыдэнтам паўдзённакарэйскай рэспублікі на далейшыя чатыры гады. Ён атрымаў 4 724 000 галасоў, а ягоны найсільнейшы канкурэнт, былы камуністы Хо Бонг Амн, толькі 747 000 галасоў. Падносіцца зазкіды, што падчас выбараў былі робленыя вялікія злоўжываньні на карысьць Сынгмана Ры.

Абісынія й Эрытрэя задзіночыліся. Абісынія й нядаўняя італьянская калёнія Эрытрэя задзіночыліся ў вадну супольную незалежную дзяржаву, а абісынскі цар Гайле Сэлясі падпісаў 11 жніўня канстытуцыю новай дзяржавы, стварэньне якой было пастаноўлена Задзіночанымі Нацыямі яшчэ ў канцы 1950 году. Канстытуцыя прадугледжвае, што ўрад Эрытрэі зьяўляецца поўнасьцю адказным за справы нутранае палітыкі, затое замежная палітыка, фінансы й гандаль падпадаюць пад кампэтэнцыю саюзнага ўраду.

Сусьветны гандаль асягнуў рэкордную вышыню. Найнавейшая статыстычная месячная справаздача Задзіночаных Нацыяў паказвае, што абыймо сусьветнага гандлю асягнула ў 1951 годзе роўна 76 мільярдаў даляраў вартасьці купленых і прададзеных тавараў супраць 56 мільярдаў у 1950 годзе. Гэта найвялікшы рэкорд пасьляваеннага часу. Такім чынам вышыня сусьветнага гандлю ў параўнаньні з 1937 годам, які быў рэкордным годам перадваеннага пэрыяду, узрасла роўна на 200%. Гэты ўзрост прыпісваецца абаронным запатрабаваньям многіх краінаў пасьля выбуху карэйскай вайны. Статыстычныя дадзеныя ЗН памінулі аднак гандаль камуністычных краінаў, якія не падаюць патрэбных для гэтага інфармацыяў. Экспарт вольнага сьвету ў камуністычныя краіны выносіў у 1951 годзе роўна 1,5 мільярдаў даляраў і станавіў каля 2% усяго сусьветнага гандлю. Вываз з камуністычных краінаў у вольны сьвет выносіў 1,6 мільярдаў даляраў, у якім сам Савецкі Саюз прыняў удзел толькі на 20%.

Супрацьамэрыканская прапаганда ненавісьці ў СССР. Апошнімі месяцамі галоўнай мэтай усей прапагандовай машыны СССР зьяўляецца распальваньне ненавісьці сярод савецкага народу да амэрыканцаў. Адзін з найпапулярнейшых амэрыканскіх журналаў «Сатэрдэй Івнінг Пост» налічвае ў Савецкім Саюзе звыш 6 000 мясцовых прапагандовых школаў, у якіх стала 165 000 студэнтаў вывучаюць тэхніку прапаганды, у тым ліку й прапаганды ненавісьці. Апрача гэтага ёсьць там 177 рэгіянальных школаў, у якіх 135 000 заавансаваных прапагандыстых абзнаямляюцца з асаблівымі заданьнямі прапаганды варожасьці. Спасярод апошніх выбіраецца некалькі тысячаў, якія ў дванаццаці нацыянальных школах знаёмяцца із асабліва адказнымі заданьнямі прапаганды.

Судовы прыговор над амэрыканскімі камуністымі. Суд у Лёс Энджэлес (ЗША) прыгаварыў 8 жніўня 14 амэрыканскіх камуністых на 5 год турмы кажнага й па 10 000 даляраў грашовае кары. Суд прызнаў іх вінаватымі ў змове з мэтаю правядзеньня сілаю дзяржаўнага перавароту.

Падводны канал між Атлянтычным і Ціхім акіянам. Гэалёг др. Вільям Гобстраг прадставіў Міжнароднаму Геаграфічнаму Таварыству 12 жніўня плян, паводля якога павінен быць пабудаваны падземны канал для караблёў пад горамі цэнтральнай Амэрыкі, каб гэткім чынам разгрузіць дзейнасьць Панамскага каналу. У сваім праекце вучоны даводзіць, што ў 1960 годзе Панамскі канал ня будзе ўжо ў стане прапускаць усьцяж узрастаючую колькасьць караблёў з Атлянтычнага ў Пацыфічны акіян. Асабліва крытычнае палажэньне пачнецца з 1970 году. Апрача гэтага цяперашні Панамскі канал у выпадку вайны можа быць лёгка атакаваны з паветра, тады, калі канал падземны загарантоўвае бясьпечнасьць.

Новае прадпрыемства вырабу атамнай зброі ў ЗША. Амэрыканская камісія атамнай энэргіі паведаміла 12 жніўня, што на поўнач ад Портсмут (штат Огайё) на прасторы многіх квадратных кілямэтраў будзе пабудаванае вялікае прадпрыемства для прадукаваньня атамнае зброі. Прадпрыемства, у якім будзе выпрадукоўвацца уран-235, будзе мець капацітэт удвая большы, чымсьці падчас другой сусьветнай вайны збудаваны завод у Оўк Рыдж у штаце Тэнэсі. Пабудова гэтага падпрыемства будзе каштаваць 1,2 мільярдаў даляраў.

Доўгалетні вязень старшынёю вайсковай арганізацыі. Заходнянямецкае таварыства былых нямецкіх ваенных камбатантаў «Сталёвы Гэлм» выбралі на становішча свайго старшыні былага фэльдмаршала Кэсэрлінга, які быў галоўнакамандуючым нямецкай арміі ў Італіі, а цяпер адседжвае 20 гадоў турмы за ваенныя злачынствы.

Праца над старой эміграцыяй

Вялікай нацыянальнай трагэдыяй зьяўляецца для нас факт, што старая беларуская эміграцыя ў ЗША і Канадзе, якая пакінула бацькаўшчыну перад першай сусьветнай вайной, калі беларускі нацыянальны рух ня быў яшчэ масавым рухам, падпала ў новых краінах свайго асяленьня пад расейскія або польскія ўплывы й таму зьяўляецца сяньня з нацыянальнага гледзішча для нас згубленай. Да некаторай меры можна гэта сказаць і аб нашай эміграцыі ў Аргентыне, што трапіла туды з Заходняй Беларусі пасьля першае сусьветнае вайны. Хаця яна адчувае сваю беларускасьць і сяньня, але, падпаўшы пад уплывы савецкае прапаганды падчас апошнае сусьветнае вайны, у пераважаючай сваей бальшыні сталася ўжо чужой або нават варожай для беларускай нацыянальнай справы.

Бальшыня спасярод нашых нацыянальных працаўнікоў з новае эміграцыі згары махнула рукой на нашую старую эміграцыю, цьвердзячы, што для беларускай нацыянальнай справы яе ўжо ніякім спосабам здабыць ня ўдасца. Такім цьверджаньнем бальшыня сьвядомых беларусаў бясспрэчна стараецца сябе ўспраўядліваць, што яна не адважваецца ўзяцца за цяжкую й няўдзячную работу, якой зьяўляецца нацыянальнае ўсьведамленьне ўжо здэнацыяналізаваных суродзічаў, іншыя-ж з новае эміграцыі згаджаюцца, што пры належнай працы прынамсі частку старой эміграцыі яшчэ можна вярнуць у нашыя нацыянальныя рады, але ў знюўжа ў гэтым кірунку або ня робяць зусім нічога або робяць гэта прыпадкова, бясплянава й несыстэматычна.

Нам у Нямеччыне цяжка судзіць аб мэтазгоднасьці, магчымасьцях і мэтадах нацыянальнае дзейнасьці сярод старой беларускай эміграцыі ЗША, Канады й Аргентыны. Бясспрэчна наш нацыянальны актыў у гэных краінах з новае эміграцыі зьяўляецца ў гэтай справе адзіна кампэтэнтным і мае магчымасьць гэтую нацыянальную працу там праводзіць. На маргінэсе хочам толькі дадаць, што мае ня толькі магчымасьць, але й пачэсны нацыянальны абавязак гэтую працу весьці.

Мы ніколі й у ніякім выпадку не паверым тэй бальшыні нашае новае эміграцыі, якая цьвердзіць, што дарэмныя ў гэтым кірунку ўсякія натугі, бо старой беларускай эміграцыі вярнуць да беларускасьці ўжо ніякім чынам ня ўдасца. Не паверым таму, што калі нашэ суродзічы із старой эміграцыі яшчэ помніць бацькаўшчыну, яшчэ не забыліся беларускае мовы й ей нават палаюўаюцца сяньня, то пры сталым нацыянальным узьдзейваньні на іх прынамсі часьць іх усьведамляецца й станецца нам вельмі карыснай. Бо калі-б такое ўсьведамленьне было немагчымым, дык немагчымым у роўнай меры было-б нацыянальнае ўсьведамленьне беларускіх народных масаў на бацькаўшчыне ў пэрыяд, калі сатрая эміграцыя пакідала ці ўжо пакінула сваю бацькаўшчыну. Тымчасам на бацькаўшчыне працэс нацыянальнага ўсьведамленьня беларускага народу, за выключэньнем паўночна-ўсходніх частак Беларусі, што раней падпалі пад расейскае панаваньне й узьдзейваньне русыфікацыі й сяньня не ўвашлі ў склад БССР, за гэты кароткі час зьяўляецца ўжо закончаны.

Дзеля прыкладу хочам тут прыпомніць адкрыты ліст старога беларускага эмігранта з ЗША, сп. П. Хаценскага з Дэтройту, які быў друкаваны ў «Бацькаўшчыне» за 15 чэрвеня сёлета. Аўтар гэтага пісьма пад уплывам дзейнасьці новай беларускай эміграцыі, хаця амаль забыўся ўжо роднае мовы, ня толькі сам стаўся палкім беларускім патрыётам, але й заклікае ў гарачых словах усю абруселую старую эміграцыю вярнуцца на правільны нацыянальны шлях. Нам хочацца верыць, што такіх Хаценскіх ёсьць ужо шмат, а колькі-ж іх было-б яшчэ, калі-б сярод старой эміграцыі вялася арганізаваная сыстэматычная праца?

Нам ведама, што ўжо ад даўжэйшага часу беларуская зарганізаваная калёнія

(Заканчэньне на 2 балоне)

Праца над старой эміграцыяй

(Заканчэньне)

ў Аргентыне, што складаецца з новых эмігрантаў, вядзе сыстэматычную нацыянальную працу сярод зрусыфікаванай і скамунізаванай старой эміграцыі й можа ўжо пахваліцца значнымі вынікамі. На доказ гэтага няхай паслужаць словы із сьвежага пісьма ведамага й заслужанага беларускага дзеяча ў Аргентыне сп. К. Мерляка да рэдактара «Бацькаўшчыны», якому піша: «Дзякуючы ,Бацькаўшчыне' мы адчынілі дзьверы да старой эміграцыі, а ў прышласьці спадзяёмся мець добрыя вынікі ў грамадзкай і палітычнай працы. Вялікая падзяка за гэта ад беларусаў у Аргентыне Вам і ўсяму пэрсаналу газэты ,Бацькаўшчына'».

Прыводзячы гэтыя словы, мы ня маем на думцы рабіць сабе самарэклямы, якая для нас не патрэбная. Хочам толькі падчыркнуць, што пры помачы пашыраньня беларускага друкаванага слова сярод суродзічаў, якія ў выніку няспрыяльных абставінаў выйшлі з нашых радоў, можна зрабіць вельмі шмат. Хочам таксама гэтым зьвярнуць увагу на прыкры факт, што калі ў Аргентыну высылаецца даслоўна тая самая колькасьць газэты, што й у ЗША, дзе новай і старой беларускай эміграцыі прынамсі ў шмат дзесяткаў разоў болей, чымсьці ў Аргентыне, то з ЗША нам паведамляюць, каб высылалі ім шмат меней, бо там яна астаецца й ня ведаюць, што зь ёй рабіць. Аж надта вымоўны доказ таго, што ў ЗША ў кірунку распаўсюджваньня беларускага друкаванага слова сярод старой эміграцыі ня робіцца абсалютна нічога. Дык узноў тады прыпамінаюцца тыя-ж анэгдатычныя «тараканы ў саладусе».

З вышэйшых разважаньняў і прыведзеных прыкладаў відаць ясна, што нацыянальную ўсьведамляючую працу сярод старой нашай эміграцыі весьці можна, што яе весьці трэба й што пры адпаведнай і ўмелай арганізацыі гэтае дзейнасьці вынікі будуць запэўненыя. Пайменна трэба, каб такая дзейнасьць была ня прыпадковай і хаатычнай, але была належна зарганізаванай. Плянавасьць і сыстэматычнасьць такой акцыі будзе найбольшай зарукай ейнага пасьпеху.

Яшчэ раз зазначаем, што ня хочам дакладна падаваць ані мэтадаў гэтай дзейнасьці ані сродкаў, пры помачы якіх найвыгадней яе праводзіць, бо гэтым беспатрэбна ўлазілі-б мы ў кампэтэнцыі людзей, што непасрэдна гэтай акцыяй павінны заняцца. Хочам толькі адцеміць, што, апрача агульных беларускіх арганізацыяў, што павінны частку сваей увагі прысьвяціць гэтай важнай справе, на нашую думку было-б пажадана, каб паўсталі ў такіх краінах, як ЗША, Канада, а мо' й Аргентына, спэцыяльныя арганізацыі, якія займаліся-б выключна нацыянальнай дзейнасьцю сярод старой эміграцыі. Працаўнікамі ў такіх арганізацыях былі-б найбольш для гэтага адпаведныя людзі з новай эміграцыі, як і з эміграцыі старой, якія ўжо вярнуліся ці яшчэ вернуцца ў нашыя нацыянальныя рады й якія хутчэй і лягчэй знайшлі-б супольную мову з сваімі суродзічамі із старой эміграцыі.

І яшчэ адна важная справа. Апрача пашыраньня сярод старой эміграцыі роднага друкаванага слова й прэсы, што выдаецца цяпер, мела-б вялізарнае значэньне спэцыяльная газэта, прысьвечаная выключна старой эміграцыі. Такі часапіс трэба было-б друкаваць прынамсі на палавіну беларускай лацініцай, бо ведама, што многія із старой эміграцыі, асабліва каталікі, ня ведаюць кірылічнага шрыфту. Гэты часапіс, апрача інфармацыяў з сучаснага беларускага жыцьця на эміграцыі, апрача асьвятляньня сытуацыі на падняволенай бацькаўшчыне, павінен быў-бы друкаваць інфармацыйныя артыкулы зь гісторыі беларускага нацыянальна-вызвольнага руху, пра які старая эміграцыя нічога ня ведае.

Наагул шмат можна было-б знайсьці шляхоў да нашай старой эміграцыі, абы толькі знайшлася ахвота й добрая воля сярод хоць жменькі нашых людзей, якія захацелі-б пасьвяціцца гэтай цяжкай, але як-жа ўдзячнай, прыгожай і нязвычайна важнай справе. Мы хочам верыць, што людзі такія знойдуцца. Дык да іхнага нацыянальнага сумленьня мы горача гэтта й апэлюем.

Язэп Каранеўскі

Паседжаньне Малой Казацкай Рады

У нядзелю 3 жнівеня сёлета закончылася паседжаньне Малой Казацкай Рады, якая была скліканая Галоўным Атаманам-Прэзыдэнтам ген. Сяргеем Макеевым у Мюнхэне.

На Малой Казацкай Радзе старшыня Галоўнага Казацкага Прадстаўніцтва інж. Васіль Гласкоў зрабіў зьмястоўны даклад аб сучасным палажэньні на казацкай бацькаўшчыне й пра казацкія справы за мяжою. Заступнік старшыні сп. Іван Бязуглаў даў перагляд узросту казацкага нацыянальнага вызвольнага руху й стану казацкай прэсы.

У праграме нарады былі разгледжаныя розныя пытаньні далейшага змаганьня за вызваленьне казацкага народу з пад няволі Масквы й адраджэньня незалежнай казацкай дзяржавы Казакіі, а так-жа пытаньні каардынацыі ўсіх сілаў паняволеных бальшавізмам народаў у супольным змаганьні з агульным ворагам.

З прычыны выезду Вярхоўнага Кантралёра ў ЗША быў выбраны заступнікам кантралёра дацэнт інж. Уладзімер Мікалаеў, кандыдатам Н. Баравяк-Бараўлёў — абодвы кубанцы.

Пасьля абгаварэньня бягучых справаў паседжаньне Малой Казацкай Рады было закончанае. Пасьля нарадаў была адпраўленая жалобная Божая Служба за ўсіх казакоў, што палажылі сваё жыцьцё за волю й долю казацкай бацькаўшчыны, а таксама Богаслужба за здароўе Галоўнага Атамана, Галоўнага Казацкага Прадстаўніцтва й усіх на бацькаўшчыне й на чужыне прабываючых казакоў.

(Казакпрэс)

Праграма абедзьвюх партыяў

ВЫЦЯГІ З ПРАМОВАЎ АЙЗЭНГАЎЭРА Й СТЫВЭНСОНА Й ЗЬ ПЕРАДВЫБАРНЫХ ПЛЯТФОРМАЎ РЭСПУБЛІКАНСКАЙ І ДЭМАКРАТЫЧНАЙ ПАРТЫЯЎ

Ад Рэдакцыі: Ніжэй перадрукоўваем за газэтай «Нью Ёрк Таймс» галоўныя пункты перадвыбарных праграмаў замежнай палітыкі абедзьвюх партыяў ЗША, пададзеных у прамовах абодвых кандыдатаў на прэзыдэнта й у палітычных перадвыбарных плятформах, устаноўленых рэспубліканскай і дэмакратычнай партыямі на іхных канвэнцыях у Чыкаго.

АСНОВЫ ПАЛІТЫЧНЫЯ

Рэспубліканская партыя: «Рэспубліканская партыя перакананая, што яна выражае найбольш паважныя імкненьні нашага народу да захаваньня міру, платнічай здольнасьці й ажыцьцяўленьня магчыма найвышэйшага дабрабыту».

Двайт Айзэнгаўэр: «Каб быць моцнымі духова, мы перадусім павінны помніць, што форма свабоднага ўраду павінна быць палітычным выражэньнем глыбокай рэлігійнай веры. Няма ў нас аніводнага спорнага пытаньня, аніводнай праблемы, якая не магла-б быць разьвязанай пры дапамозе прынцыпаў, што ляглі ў васнову амэрыканскай дэклярацыі незалежнасьці й амэрыканскай канстытуцыі».

*

Дэмакратычная партыя: «Пад кіраўніцтвам дэмакратычнай партыі дала Амэрыка належны адбой кажнаму пасяганьню на яе гісторыі, не адхіляючыся пры гэтым ад асноўных лініяў, якія гавораць, што пасланьніцтва чалавека ляжыць у тым, каб асягаць свае мэты ў духу братэрства й пачуцьця людзкой годнасьці».

«Стывэнсон: «Мы жадаем, каб супраць высокіх ідэяў і людзкіх імкненьняў ня былі высоўваныя ніякія перашкоды. Мы ня хочам, каб дюдзкія пагляды й імкненьні былі скаваныя й не жадаем ніякіх цьвёрдых схэмаў думаньня й ніякай схэматычнай роўнасьці».

МЭТЫ ВОНКАВАЙ ПАЛІТЫКІ

Рэспубліканская партыя: «Мы пасьвячаем сябе змаганьню за мір, маючы на мэце яго забясьпечыць. Мы будзем заўсёды браць на сябе такія забавязаньні перад заграніцай, якія мы можам выканаць без нарушэньня нашага гаспадарскага дабрабыту й не паставіць у небясьпеку нашага здаровага фінансавага палажэньня. Мы не дапусьцім, каб мы сталіся ізаляванымі й фінансава зруйнаванымі».

Двайт Айзэнгаўэр: «Мы павінны сябе ўпэўніць у тым, што кажная нацыя ўсьведамляе нашыя імкненьні да захаваньня міру. Мы адхіляем усякае западозрываньне нас у імкненьні да прэвэнцыйнай вайны. Мы павінны ўвесь сьвет — Захад і Ўсход весьці да адзінства мэтаў і гэтаму адзінству самым даць прыклад».

*

Дэмакратычная партыя: «Мы забавязваемся няўпынна імкнуцца да адхіленьня загрозы новай сусьветнай вайны. Мы перакананыя, што мір і бясьпечнасьць будуць загарантаваныя, калі Амэрыка не адхіліцца ад аснаўных палітычных лініяў, якія разьвіваліся ад заканчэньня другой сусьветнай вайны пад кіраўніцтвам дэмакратычнай партыі».

Стывэнсон: «Мы не павінны занядбоўваць падчырківаньня канечнасьці мабілізацыі нашых мілітарных і гаспадарскіх сілаў з мэтаю дапамогі вольнаму сьвету. Далейшымі пунктамі, на якія мы кладзём асаблівы націск, зьяўляюцца: бязупынная праца для інтэрнацыянальных арганізацыяў і захаваньня міру Задзіночанымі Нацыямі; вартасьць і значэньне рэгіянальных арганізацыяў для абароннай моцы, як прыкладам збройныя сілы Атлянтычнага пакту, паўдзённа амэрыканскі абаронны пакт і нашыя дагаворы, якія датычаць Ціхаакіянскага прастору; далей пашырэньне тэхнічнае помачы, якая ажыцьцяўляецца нашай праграмай чатырох пунктаў».

КАРЭЯ

Рэспубліканская партыя: «Мы абвінавачваем урад нашай краіны, які бяз згоды народу, заступленага паўнапраўнымі сябрамі кангрэсу, уступіў у Карэйскую вайну, і мы кладзём яму ў віну, што ён вядзе гэтую вайну без ахвоты перамогі».

Двайт Айзэнгаўэр: Асабіста ня выказаў ніякай крытыкі ўраду за карэйскую палітыку. Ён толькі адраджваў усякія спробы, што маглі-б быць накіраваныя «да пашырэньня вайны». Як ён асьветчыў, «мы павінны заняць моцнае становішча й намагацца, каб дасягнуць магчымае да прыняцьця пераміp'е».

*

Дэмакратычная партыя: «На Карэі было назаўсёды даказана, што Задзіночаныя Нацыі будуць ставіць супраціў кажнай агрэсіі. Мы кладзём асаблівы націск на тое, каб былі ўсьцяж прадпрыйманыя ўсякія спробы дзеля мірнага ўрэгуляваньня карэйскага канфлікту, якое адказвала-б прынцыпам карты Задзіночаных Нацыяў».

Стывэнсон: Ён заявіў, што бачыць у інтэрвэнцыі на Карэі адзінае мерапрыемства, «якое мы адважыліся прадпрыняць». Ён аднак перасьцерагаў «перад імкненьнем шуканьня новых мэтаў у Карэі, якія маглі-б выклікаць далейшыя камплікацыі ў далёкаўсходняй вайне».

ЭЎРОПА

Рэспубліканская партыя: «У Заходняй Эўропе — ня ўмешваючыся ў ейныя нутраныя справы й унікаючы западазраваньня нас у імпэрыялізьме — мы будзем аказваць наш прыязны ўплыў на заканчэньне палітычнага й гаспадарскага падзелу. Адзін гэты падзел перашкаджае гэтай вельмі важнай тэрыторыі стацца сільнай із собскай сілы. Мы будзем там, — так як мы гэта робім усюды — спрыяць паўстаньню калектыўнай сыстэмы абароны».

Двайт Айзэнгаўэр: «Калі мы дазволім, каб Заходняя Эўропа трапіла ў сфэру камуністычнага ўплыву, тады павялічыцца для нас небясьпека ў такім разьмеры, што нашыя выдаткі будуць прагрэсыўна падскакваць у гару. Кошты будуць такія вялікія, што яны нам зломяць хрыбет і мы завісьнем у сьмяротнай небясьпецы».

*

Дэмакратычная партыя: «Мы дамагаемся гаспадарскага й палітычнага адзінства свабоднай Эўропы й усьцяж узрастаючай салідарнасьці ўнутры паўночна-атлянтычнай грамадзкасьці. Мы вітаем плян Шумана й эўрапэйскае абароннае задзіночаньне. Мы забавязваемся несьці Эўропе часовую помач да часу поўнага ажыцьцяўленьня гэтых праектаў».

Стывэнсон: «Я ня бачу ніякай падставы ў тым, што народы Заходняй Эўропы, — калі ім удасца асягнуць дастатковую ўзроўню эканамічнай сілы й стабілітэту — ня змогуць у канцы выставіць усіх наземных збройных сілаў, якія патрэбныя для іхнай бясьпечнасьці».

КІТАЙ

Рэспубліканская партыя: «Мы робім сябром ураду закід, што яны сваей пасьляваеннай палітыкай у Кітаі пасадзілі на нашым пацыфічным флянгу небясьпечнага ворага замест прыяцеляў і саюзных сяброў. Мы будзем імкнуцца, каб палажыць канец занядбаньню Далёкага Ўсходу, якое Сталін ужо даўно вызнаў, як дарогу дзеля перамогі над Захадам. Мы не пакідаем ніякага сумліву, што мы ня маем намеру ахвяраваць Усход, каб здабыць час для Захаду».

Двайт Айзэнгаўэр: «Я ня ведаю, каму трэба прыпісаць віну за страту Кітая, але партыя, што знаходзіцца пры ўладзе, павінна прынамсі частку адказнасьці за гэта прыняць на сябе».

*

Дэмакратычная партыя: «Нашая ваенная й гаспадарская дапамога для ўраду нацыянальнага Кітаю й Фармозы была аказваная дзеля ўзмацненьня гэтага асабліва важнага фарпосту вольнага сьвету і мы будзем гэтую дапамогу аказваць і надалей».

Стывэнсон: Не зрабіў ніякага важнейшага асьветчаньня ў справе кітайскай палітыкі. Аднак ён заявіў, што ён «зьяўляецца староньнікам пасьляваеннай палітыкі, якая была ведзеная ўрадам у замежных дачыненьнях».

ЯКУБ КОЛАС (29)

НОВАЯ ЗЯМЛЯ

ПАЭМА

XXIX
НА ЗАМКАВАЙ ГАРЫ

(Заканчэньне разьдзелу)

Ды тое ліха было ўпарта,
І строіць жартаў зь ім ня варта.
Празь нейкі час, ужо пад зіму,
Міхал у моцным быў абніму
Хваробы цяжкай і паганай,
Неспадзяванай, негаданай.
І гора ў тым: хвароба гэта
Даўно цягнулася, ня зь лета,
І ў тым была яе і сіла,
Што незаметна налучыла,
І спатайка гадоў праз колькі
Яе жывілі манапалькі,
Пакуль яна не разьнялася
І не зваліла з ног Міхася.
Сьпярша Міхал перамагаўся
І той хваробе не даваўся,
А потым кінуўся і ў лекі,
Больш з саматужнае аптэкі:
Піў зёлкі розныя і травы,
Ды не палепшваў сваё справы.
Да дактароў ужо па часе
Вазілі хворага Міхася,
Вазілі ў холад і ў марозы,
А ліха-боль свае занозы
Глыбей у цела запускала,
І ўжо з тых лекаў толку мала.
Ляжыць Міхал маўклівы, смутны,
І вочы выцьвілі і мутны,
У глыб душы глядзяць гаротна,
Глядзяць тужліва і маркотна.
І горка гэта сазнаваньне,
Што ад жыцьця ты ўжо адсечан,
І нават можа быць адмецен
І блізак час яго скананьня.
Жыцьцё-ж ішло, як і звычайна,
Крыху марудна, аднастайна,
Калі трушком, калі ступою
Сваёю бітаю трапою.
А з гэтым жыцьцем нага ў ногу
Як-бы ў вадну ўсе йшлі дарогу,
І толькі ён адсталы, хворы,
Папаў у нейкія зажоры
І лічыць нудныя часіны —
Ён моцна выбіт з каляіны
І тым жыцьцём ён ня жыве —
Другія думкі ў галаве,
Зусім другія пачуваньні,
Другі настрой і разважаньні.
І тое, што даўней, бывала,
Яго так моцна захапляла,
Цяпер здавалася няўзрачным
І непатрэбным і нязначным;
Яго цікавіць лёс уласны,
Лёс пагражаючы, няясны,
Зацята схованы, замкнёны,
Бы кары цёмнае праклёны,
Што кажны момант над табою
Зьвісае страшнаю марою,
І кажны час яна гатова,
Сьвядома або выпадкова,
Узьнесьці грозна булаву
І апусьціць на галаву
І разам скончыць, адным махам,
З жыцьцём і зь цёмным гэтым страхам.
Але што ёсьць там, за заслонай,
За гэтай сьцежкаю замкнёнай?
Няўжо пустэлі мрок разьліты,
Канец астатні, ноч нябыту?
Міхалу вусьцішна і жудка,
І сэрца стукае ў ім пудка.
Ох, страшна гэта ноч-пустэля!
Яна ў пякельны мрок засьцеле
Яго жыцьцё і гэты сьвет;
Сатрэцца, згіне яго сьлед
У тым сусьветным праху сьмерці,
Як-бы й ня жыў на гэтым сьвеце.
Ён чуе страшнае тамленьне,
Яго жахае зьніштажэньне,
Ён хоча жыць... Прэч, цені мроку!
Там сэрцу цяжка, цёмна воку...
І гэта там ён апачыне?!
О, не!... І кроў у жылах стыне,
І сэрца ў страсе замірае,
І пот халодны выступае.
Якая гэта недарэчнасьць?!
Хіба ён жыў?... о, вечнасьць, вечнасьць!
Як зразумець цябе і зьмерыць?
І каго слухаць? каму верыць?
Міхал ахоплен цёмнай хваляй,
Ня хоча думка йсьці ўжо далей,
Ён хоча сьцішыць жудасьць тую,
Ён прагне чуць душу жывою.
— Ну, што ты, маці: ты-б прысела, —
Да жонкі мовіць ён нясьмела,
А вочы просяць спачуваньня,
Жывога слова, спагаданьня.
І ёй таксама несалодка —
Каротка, песьня, ты каротка
І заціхаеш так ня ў часе!
Баліць ёй сэрца аб Міхасю;
Яна адгадвае душою,
У якім ён цяпер настроі.
І цяжка ёй. Яна ўздыхае,
Ідзе, сябе перамагае,
І горла цісьнуць ёй залозы,
І волі, волі просяць сьлёзы.
— Памру я, Ганна! — кажа ціха. —
Дайшоў да дна свайго кяліха, —
Міхась глядзіць кудысь далёка,
І нудна ёй ад таго ўзроку,
Надзеі гіне рэштка тая,
І большы смутак пашыбае.
Міхал зьдзівіўся: ён ня тое
Хацеў сказаць, а штось другое,
Ды так сказалась. Ну, дык што-ж?
— Ня думай гэтак ты, нябож!
Ці мала людзі так хварэлі?
Хварэлі годы — не нядзелі,
Такіх здарэньняў вельмі многа,
Але ачуньвалі й нічога.
І ты, дасьць Бог, на ногі станеш,
Пярэйдзе ліха, ачуняеш.
Міхал глядзіць ёй пільна ў вочы,
Штось расчытаць на твары хоча,
Але з усьмешкай крывою
Трасе адмоўна галавою —
Пацеха, знаць, яму малая;
І погляд дзесь ізноў блукае,
Але ня тут, а там, далёка;
Сьлязою мгліцца яго вока,
Ён штось яшчэ сказаць імкнецца,
І цень на твар яго кладзецца.
З двара ўваходзіць дзядзька ў хату;
Ідзе прамовіць слоўка брату.
Антось гаворыць сьмела, стала,
Каб падбадрыць крыху Міхала,
Надзею добрую падаць
І думкі смутныя прагнаць.
— Як пачуваешся, Міхале?
Мацуйся, браце, з мала-маля!...
А дзень які! эх, дзень харошы!
Пайсьці-б цяпер, брат, па парошы!
— Так, брат, пайду ды ці вярнуся?
Якраз патрапліш да Пятруся
Ў Церабяжы пад крыж хваёвы, —
Сказаў Міхал у тон размовы,
Бы то звычайнае здарэньне,
Сказаў з усьмешкай засмучэньня.
— Ну ўжо і пойдзеш! не, брат, дудкі:
Аб тым паходзе няма й чуткі;
Яшчэ паходзіш за сахою
І над уласнаю зямлёю
Ты папацееш і ня мала,
На картах бабка так казала;
Не, жыць, брат, трэба і жыць — многа! —
Антось гаворыць, а ў самога

Завастрэньне міжнароднай сытуацыі

(Заканчэньне)

была прынятая ўсходнянямецкім парлямантам на ўзор гэтых апошніх новая канстытуцыя «нямецкай дэмакратычнай рэспублікі». У далейшым у Ўсходняй Нямеччыне выдаюцца адно за адным новыя распараджэньні й праводзяцца далёкайдучыя мерапрыемствы ў кірунку поўнае саветызацыі й зраўнаньня гэтае краіны з праўнага й фактычнага гледзішча з палажэньнем у сатэлітных дзяржавах. Найважнейшымі апошнімі такімі мерапрыемствамі былі распараджэньні ўсходнянямецкага ўраду, прынятыя 7 жнівеня, на аснове якіх творыцца дзяржаўны камітэт фільмовага мастацтва на ўзор савецкага міністэрства кінаматаграфіі, і дзяржаўнае таварыства для спорту й тэхнікі, дзякуючы якому ўвесь спорт перадаецца пад кіраўніцтва й кантролю дзяржавы. Цяпер-жа пачала працу спэцыяльная камісыя, зложаная з прадстаўнікоў партыі й давераных юрыстых, якая працуе над рэформай грамадзянскага правадаўства, права працы й карнага права. Гэтая «рэформа» мае быць праведзеная згодна пастановаў партыйнай канфэрэнцыі СЕД — фактычнай камуністычнай партыі Ўсходняй Нямеччыны. Згодна гэтае «рэформы», сябры сем'яў уцекачоў на Захад будуць карацца канфіскацыяй сваей маемасьці й знаходзіцца пад сталай паліцыйнай кантроляй. Таксама ў галіне сямейнага права прадугледжаны чыста савецкія мерапрыемствы, як, прыкладам, тое, што бацькі ня будуць мець права забараніць сваім дзецям належыць да камуністычнай арганізацыі моладзі. Таксама ў справе прафэсыянальнае асьветы моладзі бацькі ня будуць мець права нічога пастанаўляць.

У дадатак да ўсяго гэтага, уцекачы з Усходняй Нямеччыны адназгодна паведамляюць, што там праводзяцца ўжо прыгатаўленьні да калектывізацыі сельскае гаспадаркі.

У сувязі з усім гэтым, калі яшчэ ўсё афіцыяльна гаворыцца аб задзіночаньні Нямеччыны, фактычна ўжо заіснавалі дзьве розныя й узаемна сабе варожыя Нямеччыны: заходняя дэмакратычная Нямеччына й усходняя камуністычная савецкая Нямеччына.

ЗМАГАНЬНЕ ЗА БЛІЗКІ ЎСХОД

Апошні дзяржаўны пераварот у Эгіпце й у шмат чым падобныя да яго падзеі ў Пэрсыі маюць у сваей аснове й у сваіх канчальных мэтах бясспрэчна здаровыя нацыянальныя матывы. Адсталыя культурна й эканамічна краіны з прыгнечаным і спаўпарызаваным із сацыяльнага гледзішча насельніцтвам выступілі супраць сыстэмы сацыяльнае несправядлівасьці, карупцыі й хабарніцтва сваіх урадаў і адміністрацыі, дамагаючыся грунтоўных рэформаў і аздараўленьня нутранога жыцьця. Паколькі гэтыя краіны былі эканамічна эксплёатаваныя Захадам, галоўна Ангельшчынай, дык ясна, што гнеў разагітаваных да фанатызму масаў у першую чаргу зьвярнуўся ўсім сваім астрыём супраць ангельцаў, якія, трэба прызнаць, ніколі не даацэньвалі важнасьці й значэньня нацыянальнага пытаньня ў гэтых краінах. Так як Эгіпт і Пэрсыя станоўча й непахісна імкнуцца да поўнага нацыянальнага й сацыяльнага вызваленьня, даючы гэтым прыклад усім краінам арабскага сьвету, выглядае, што Пэрсыя й Эгіпт на паўдарозе затрымацца ня думаюць.

Але за ўсім гэтым, здавалася-б здаровым і пазытыўным рухам хаваецца вельмі сур'ёзная небясьпека. Справа ў тым, што нацыяналістычнымі рухамі ў Пэрсыі й Эгіпце кіруе невялікая жменька патрыятычна настроенай інтэлігенцыі й выкарыстоўвае для сваіх мэтаў цёмныя, бяскрытычныя й сфанатызаваныя масы. Але трэба ведаць, што апрача ўспомненай інтэлігенцыі, у гэтых краінах, асабліва ў Пэрсыі, спрытна дзеяць камуністыя, у першую чаргу пэрская камуністычная партыя Тудэг, у дачыненьні да якой прэм'ер-міністар Мосадэк, ня гледзячы на атрыманыя ім на паўгода часу дыктатарскія паўнамоцтвы, уважае сябе змушаным пайсьці на значныя ўступкі й навет супрацоўніцтва. Такая пазыцыя Мосадэка выклікала вялікі супраціў з боку іншай групы нацыяналістых, што пагражае разьбіцьцём нацыяналістычнага кірунку. Ня выключана, што народныя масы гэтых краінаў, што сяньня фанатычна йдуць у Эгіпце за генэралам Наджыбам, а ў Пэрсыі за прэм'ер-міністрам Мосадэкам, пры адпаведнай ігры Крамля стануцца паслухмяным і ня менш фанатычна адданым аружжам у руках камуністых. Да гэтага ў Пэрсыі можа ў вялікай меры спрычыніцца вялікае зубожаньне краіны ў сувязі з нафтавым канфліктам з Англа-іранскім нафтавым таварыствам, безрабоцьцем і нявыплачваньнем заработнай платы работнікам і арміі. Нядарма тады заходняя прэса прыраўнівае сяньняшнюю ролю Мосадэка да калішняй ролі Керэнскага, які вельмі хутка страціў свой пачаткавы давер масаў на карысьць камуністых.

Ня трэба й даказваць, што пацягнула-б за сабой апанаваньне камуністымі хаця-бы Пэрсыі, дзе яны без параўнаньня маюць большыя ўплывы й большыя шансы перамогі, чымсьці ў Эгіпце. Гэта абазначала-б выхад Саветаў на Пэрскую затоку й на Індыйскі акіян, перарваньне вялікай морскай лініі абароны па лініі Міжземнага мора, Чырвонага мора й Індыйскага акіяну, не гаворачы ўжо аб тым, што адзінымі гаспадарамі іранскай нафты былі-б тады Саветы.

Таму Захад, здаючы сабе справу з усей загрозы сытуацыі, пастанавіў дзеіць больш рашуча. Яшчэ ў бягучым тыдні распачаліся брытанска-амэрыканскія нарады ў Вашынгтоне аб тым, як абараніць Пэрсыю перад камуністычным пераваротам у выпадку, калі рэжым Мосадэка заломіцца. Адначасна з гэтым з Вашынгтону прыйшла вестка, што ў верасьні прыбудзе туды спэцыялісты ў справе пэрскай нафты, правая рука Мосадэка др. Маккі. Ён будзе канфэраваць з прадстаўнікамі Міжнароднага Банку ў Вашынгтоне й зь міністрам замежных справаў ЗША Эчысонам у справе нафты. Паінфармаваныя вашынгтонскія колы цьвердзяць, што там уважаецца, што ўпадак Мосадэка няўхільны, калі не атрымае ён безадкладнай дапамогі ад ЗША або Вялікабрытаніі. Таму ў Вашынгтоне ўважаюць, што незалежна ад таго, ці апошняя пэрская прапанова ўзнаўленьня перагавораў з Англа-іранскім нафтавым таварыствам ёсьць карыснай ці не, брытанцы й амэрыканцы павінны зь яе скарыстаць. Лёндан паразумляваецца ў гэтай справе з Вашынгтонам і ў урадавых лёнданскіх колах цьвердзяць, што апошняя гэтая прапазыцыя з боку Пэрсыі ў ніякім выпадку ня будзе Вялікабрытаніяй адкінутая. Уважаецца, што дапамога Захаду для Пэрсыі можа быць дваякая: можа гэта быць непасрэдная помач з боку Амэрыкі, або Вялікабрытанія павінна адхіліць усе абмежаваньні, каторыя дагэтуль паралізавалі пробы Мосадэка прадаваць нафту іншым кліентам.

Дэпартамант абароны ЗША ўважае, што калі на ўдасца выратаваць Пэрсыі перад камунізмам супольна зь Вялікабрытаніяй, то Амэрыка павінна ўсё рабіць на собскую руку.

Падобныя мерапрыемствы пачынае рабіць Захад і ў Эгіпце. Паводля яшчэ афіцыяльна непацьверджаных паведамленьняў, брытанскі ўрад запрапанаваў забраць бальшыню сваіх збройных сілаў з зоны Суэцкага каналу й даверыць камандаваньне ў гэтай зоне генэралу Наджыбу ў замен за прыступленьне Эгіпту да супольнай арганізацыі дзеля абароны Сярэдняга Ўсходу.

Паінфармаваныя колы цьвердзяць, што брытанскі амбасадар у Каіры Стывэнсон падаў гэты праект на канфэрэнцыі з эгіпскім прэм'ер-міністрам Алі Магар Пашам і генэралам Наджыбам. Паводля гэтых вестак Вялікабрытанія вывяла-б бальшыню сваіх войскаў із зоны Суэцкага каналу і перавяла-б іх у суседнюю акругу Эль Газа ў паўдзённай Палестыне, а ў зоне каналу асталіся-б толькі аддзелы тэхнічныя. Аднак у выпадку вайны баёвыя аддзелы брытанскія вярнуліся-б у зону Суэцкага каналу.

Для прыцягненьня на свой бок ген. Наджыба брытанскі ўрад быццам яму запрапанаваў галоўнакамандаваньне над усей зонай Суэцкага каналу, а гэтым і над брытанскімі тэхнічнымі аддзеламі, што там асталіся-б. У выпадку ўтварэньня супольнага альянцкага камандаваньня для Сярэдняга Усходу, ген. Наджыб мае атрымаць высокае становішча ў міжнародным штабе галоўнага камандаваньня для Сярэдняга Ўсходу.

Палітычныя абсэрватары Захаду ў Каіры ўважаюць, што ген. Наджыб ахвотна згадзіўся-б на стацыянаваньне брытанскіх войскаў у раёне Эль Газа, тым больш, што гэта забясьпечыла-б граніцы Эгіпту зь Ізраэлям. Таксама й урад Ізраэля аднёсься-б прыхільна да разьмяшчэньня брытанскага гарнізону ў раёне Эль Газа.

Усе вышэйшыя весткі гавораць выразна за тым, што праблема Блізкага Ўсходу зьяўляецца сяньня аднэй з найважнейшых у цэлым сьвеце. Хаця вельмі праўдападобныя ўсякія небясьпечныя неспадзеўкі на гэтым адрэзку, адно астаецца ясным і бясспрэчным: з гледзішча на выключна важнае стратэгічнае палажэньне гэтага пункту заходні сьвет, а ў першую чаргу Амэрыка будзе намагацца зрабіць усё магчымае, каб адхіліць загрозу апанаваньня камуністымі гэтае найважнейшае часткі Блізкага Ўсходу.

(-іч)

Беларусы ушанавалі памяць Эвы Пэрон

(Ад нашага карэспандэнта з Аргентыны)

Як маланка перад бурай з бліскучай шыбкасьцю прабяжыць неба, гэтак прабегла вестка на хвалях этэру па ўсей аргентынскай краіне й усяму сьвету аб прадчаснай сьмерці жонкі Прэзыдэнта Аргентынскай Рэспублікі, Высокапаважанай Спадарыні Эвы Пэрон. Калі 26 ліпеня а 21-ай гадзіне Падсакратарыят Інфармацыі, выконваючы свой абавязак, паінфармаваў, што а 20,25 гадзіне адыйшла назаўсёды, у веку 33 год, першая Дама Аргентыны, абароньнік працуючых і дэскамісадос — «бескашульнікаў», і кіраўнік духовы ўсяго народу, то гэтая вестка ўзварушыла ўвесь народ і да глыбіні напоўніла душы болем і жалем усіх, пражываючых у Аргентыне.

Увесь народ кінуўся да яе гробу, каб яшчэ раз пабачыць яе, аддаць належную ей пашану, памаліцца за супакой душы й пакорна прыкланіць галаву перад тэй, якая не пашкадавала жыцьця для шчасьця свайго народу. Дасloўна ўсе кветкі зь вялікага гораду Буэнос Айрэс і яго аколіцаў зложаны для яе гробу і кругом будынку Міністэрства Працы ўстановамі, арганізацыямі й паасобнымі грамадзянамі.

Аргентынскі ўрад сваім дэкрэтам устанавіў жалобу на працяг 30 дзён, і будуць аддадзеныя ўсе гонары пры паховінах, якія прыслугоўваюць найвышэйшым дастойнікам дзяржавы.

Як аргентынскі народ, гэтак і беларусы, што пражываюць у Аргентыне, глыбака адчулі гэтую вялікую страту. Дзеля гэтага Ўправа Згуртаваньня Беларусаў у Аргентыне на сваім надзвычайным паседжаньні выдала камунікат, які быў высланы ў інфармацыйныя агенцтвы й усей аргентынскай прэсе, наступнага зьместу:

«Управа Згуртаваньня Беларусаў у Аргентыне, як адзінае найвышэйшае прадстаўніцтва беларусаў, што пражываюць у Аргентыне, на сваім надзвычайным паседжаньні 3-га жнівеня пастанавіла:

1. Задэкляраваць поўнае прылучэньне да нацыянальнай жалобы з прычыны вялікай страты, якую прадстаўляе сабой сьмерць Высокапаважанай Спадарыні Эвы Пэрон, асобы найбольш заслужанай і духовага кіраўніка аргентынскага народу.

3. Выслаць кандэленцыйную тэлеграму Яго Эксцэленцыі Прэзыдэнту Рэспублікі.

3. Адлажыць усе запраектаваныя вечарыны й зборкі на месяц верасень з прычыны жалобы, якая акрыла гэты край.

4. Выслаць адмысловую дэлегацыю на паховіны Дастойнай Дамы і заклікаць усіх сяброў ЗБА і ўсіх беларусаў, пражываючых у Аргентыне, каб былі прысутнымі на паховінах у довад пашаны й падзякі за яе вялізарную апеку, зь якой карысталі й усе беларусы.»

Зьмест тэлеграмы, высланай Прэзыдэнту Рэспублікі:

«Яго Эксцэленцыі Прэзыдэнту Аргентынскай Рэспублікі Жуану Д. Пэрон.
Прэзыдэнцкая Рэзыдэнцыя
Буэнос Айрэс.

Ад імя беларускай калёніі ў Аргентыне ветліва прашу Вас прыняць нашыя глыбокія спачуваньні з прычыны перадчаснай сьмерці нашай каханай Спадарыні Эвы Пэрон.

Уладзімер Другавец,
Старшыня Згуртаваньня Беларусаў
у Аргентыне».

ШУКАЮЦЬ

Знаёмых **Збродава Рыгора** зь Віцебскай акругі, які ў 1946 г. быў у Касэлі, **Капітонава** з Гарадоцкага раёну Віцебскай акругі, які апошнім часам пражываў в Гановэры, **Маруткіна Івана** з Гарадоцкага раёну, які апошнім часам пражываў у Гайдэнаў, **Ананьнева Апанаса** зь вёскі Касікова, які пражываў у Касэлі, і **Кадукова** зь вёскі Вярэчча, што пражываў у Касэлі.

Шукае Марчук Іван. Весткі кіраваць на адрас: **Jan Marcuk, Caserne de Cubler 49. Berset, Belgique.**

На сэрцы стала штось трывожна,
Бо спадзявацца ўсаго можна:
За кажным ходзіць сьмерць-сьляпіца.
 І дзіўна рэч: цяпер драбніца
Ці проста рысачка якая
Значэньня, сэнсу набывае
І з гэтай сьмерцю сувязь мае.
Ці куры ў хаце сваім дурам
Падымуць часам шурум-бурум;
Ці абярэцца ў іх якая
Зьнячэўку пеўнем засьпявае
Для большай важнасьці, вагі;
Ці дзесь крумкач разок, другі
У небе крумкне смутна-глуха;
Ці ў юшках песьню завіруха
Зацягне жаласна, нудліва;
Ці загугукае страхліва
Злы гэты дух — сава-начніца
Ў кустох альховых над крыніцай,
Гугукне так, што сэрца ные;
Або сабака той завые, —
Ўсё гэта — дрэннае злучэньне,
Праявы страшнай абвяшчэньне,
І тую думку мімаволі
На сьмерць наводзіць, як ніколі.
А прыдзе ноч. Эх, ноч-цямніца,
Зацятых страхаў таямніца!
Глядзіш у вокны ты варожа
З свайго цямнюсенькага ложа
І за вуглом сташ тулягай,
Відаць, зь нядобраю развагай.
Ў мярцьвячых лісьцях зімняй стужы
На шыбах беліць ён палотны,
Стаіўся месячык дасужы,
Такі тужлівы і маркотны.
 Міхал ня сьпіць, а боль тупая
Яму пад сэрца падступае.
Няма надзей, няма жаданьня,
Цяпер на сьвеце ўсё дазваньня
Яму няміла, нецікава,
І сну няма, ня лезе страва.
Жыцьцё . . . ды што жыцьцё такое?
Эх, глупства, глупства ўсё! пустое!

Міхал глядзіць на блеск газьніцы.
У вочы ўбіліся драбніцы —
Дрыгучы блеск і цені тыя
І танцы-скокі іх нямыя.
Яны варушацца, трасуцца,
Пустымі сьмехамі сьмяюцца,
То расплываюцца па столі,
То зноў насунуцца паволі.
Агоньчык дрыгае і скача . . .
Бы штось чуваць, нібы хто плача,
Ці то званочак пад дугою
Зьвініць бясконцаю тугою?
Там вочы нейчыя мігнулі . . .
І мысьлі раптам сканулі
У багны часаў і прастораў,
Бо ім няма граніц, запораў.
 Глядзіць Міхал . . . што за хвароба?
Ён не адзін — іх дзьве асобы:
Адзін Міхал — нядошлы, млявы,
Другі — здаровы і рухавы!
Адзін ляжыць, другі вандруе,
Ідзе па лесе, ў вус ня дуе
І не гадае ні аб чым.
Дурны: ня цяміць, што за ім
Таксама ходзіць хтось варожы,
Страшэнна зрадлівы, нягожы,
У нейкім доўгім балахоне
І водзіць пальцам па далоні;
Кіўне сьмяшліва, знак паложыць,
Бы штось запісвае, варожыць.
Хто ён такі? чаго ён хоча?
Чаго схіліўся і шамоча?
І нейкай тухальлю і тленьню
Нясе ад чорнага адзеньня.
І вострыя пах чуваць кадзіла . . .
Ах, гэта-ж сьмерць тут захадзіла!
Ці гэта поп? . . . І ўсё прапала,
Няма і почуту Міхала.
Куды-ж ён дзеўся? Дзе ён, дзе?
Эх, быць бядзе! ну, быць бядзе! . . .
Ах, не: унь ён! ён воўкам стаўся.
Бяжыць, як можа — знаць спужаўся.
Ой, ой — стрыжэнь! Ён — гоп туды!

Ніяк ня вылезе з вады.
Капут . . . Міхал-воўк прападае,
Пад лёдам зьнік, як мыш рудая,
А ўсё вакол глядзіць зьдзіўлёна.
І раптам нейкая заслона
Чыёюсь страшнаю рукою,
Сінь неба лучачы зь зямлёю,
Ўсё пасуваецца бліжэй!
Міхалу робіцца цяжэй,
Ў грудзях дыханьне забівае,
А ноч-заслона націскае,
І сьветлы круг, прамень пустыні,
Вось-вось у багне-цьме загіне.
 Міхал крычыць і б'ецца ў страсе.
Заслона чуць-чуць адышлася,
Ён вочы цяжка размыкае —
Ў руцэ рука чыясь другая,
І вочы поўныя пакуты,
Да мутных воч яго прыкуты.
Зьняможан цяжкім ён змаганьнем.
З глыбокім жалем, садрыганьнем
Ратунку просіць у людзей,
У брата, жонкі і дзяцей,
Бо неба жорстка, неба глуха
І ня прыклоніць свайго вуха.
Хоць ты прасі, хоць ты малі,
Хоць грудзі рві і сэрца выні —
Ты не кранеш яго цьвярдыні,
Яно далёка ад зямлі,
Яно зацята, бо нямое,
Яно маўкліва, бо пустое.
— Ты пазнаеш мяне, Міхаська? —
Ён уздымае вочы цяжка,
Глядзіць на жонку. — Ганна . . . Маці . . .
Ратунку дайце мне! . . . О, браце!
Ратуй мяне! ратуйце, дзеткі! . . . —
Сьляза-палын балюча-едкі
На ўпалых вочах выступае . . .
Міхал зяхае — заціхае . . .
— Ой, сьвечку, сьвечку: ён канае! —
На твары сьлед пякельнай мукі,
На грудзі палі яго рукі
Міхал яшчэ раз здрыгануўся,

Яшчэ раз вочы расчыняе,
Глядзіць, бы штось прыпамінае;
Ён цяжка дыша, духу мала, —
І ўсё адразу ясна стала.
— Антоська! . . . родны мой! канаю . . .
Перагарэў, адстаў, зьнікаю . . .
Вядзі-ж ты рэй, вядзі . . . адзін . . .
Як лепшы брат, як родны сын.
Бог ня судзіў мне бачыць волі
І кідаць зерні ў свае ролі . . .
Зямля . . . зямля . . . туды, туды, брат,
Будуй яе . . . ты дай ей выгляд . . .
На новы лад, каб жыць нанова . . .
Ня кідай іх . . . Га-а-х! — І — гатова!
Ні слоў жывых, ні сэрца стуку,
І халадзеючу руку
Антось цалуе і рыдае
І к трупу зь енкам прыпадае.

У полі, полі
Пры дарожацы
Пахіліўся крыж
Над магілаю.
Беглі сьцежачкі
Ў сьвет шырокенькі,
Прывялі-ж яны
К той магілачы! . .
Ой вы, дарожанькі людзкія,
Пуцінкі вузкія, крывыя!
Вы сьледам цьмяным снуецеся
І ўсё блукаеце, бы ў лесе,
Вас горне шлях прасторнай плыні
І далягляд ружова-сіні,
Дзе так панадна сьвеціць сонца,
Дзе думка тчэ свае красёнцы,
Каб новы сьвет жыцьця сатканць,
Заспакаеньне сэрцу даць
І разагнаць яго трывогі! . . .
Прасторны шлях! калі-ж, калі
Ты закрасуеш на зямлі
І злучыш нашы ўсе дарогі?

(Канец)

Землябробства й сялянства у БССР

Ад Рэдакцыі: Пачынаем друкаваньне большага артыкулу сп. Я. Гарыгляда аб калгасным ладзе ў БССР і палажэньні беларускага сялянства, апрацаванага на падставе дадзеных савецкае прэсы. Дзеля зарыентаваньня нашых чытачоў Рэдакцыя ўважае за патрэбнае адцеміць, што некаторыя абагульненьні магчыма ня будуць дакладна ілюстраваць калгаснай запраўднасьці ў Беларусі, бо за галоўную аснову сваіх разважаньняў аўтар узяў прыгарадны й, як яго хочуць бачыць бальшавікі, паказовы ці ўзорны калгас імя Кірава ў Аршаншчыне. Такі калгас бяспрэчна стаіць на адным із першых месцаў тады, калі бальшыня звычайных, а ня ўзорных, калгасаў БССР у прыраўнаньні зь ім зьяўляюцца напэўна зусім адсталымі. Таксама, на думку Рэдакцыі, слабейшым бокам артыкулу зьяўляецца й тое, што аўтар у васнаўным рэгіструе факты з калгаснага жыцьця, а за мала робіць зь іх вывадаў і за мала прыраўноўвае іх да ўзроўні сельскай гаспадаркі як у Беларусі перад калектывізацыяй, так і да заходніх краінаў сяньня, што магло-б паказаць ува ўсей паўніні руінны стан калгаснае сыстэмы й жахлівы лёс беларускага сялянства ў умовах савецкага калгаснага прыгону. Тым ня меней артыкул гэты ўважаем за вартасны, у якім чытач знойдзе шмат няведамых для яго дадзеных і фактаў, што ілюструюць сяньняшнюю калгасную сыстэму на Беларусі.

*

ПАКАЗНЫ КАЛГАС БССР І КАЛГАСНАЯ СЫСТЭМА НААГУЛ

Праз зялезную заслону даволі цяжка прабіцца праўдзе, але такі хоць дым яе праціскаецца праз шчыліны. Сяды-тады спатыкаюцца ў прэсе зацемкі аб зьменах і новых ходах бальшавіцкага ладу ў Беларусі. Найбольш спатыкаецца такіх вестах у менскай прэсе. Хаця бальшавікі пішуць выключна для прапаганды, аднак, каб чытач наагул чытаў, трэба даваць крыху праўды, крыху прозьвішчаў і фактаў. Усё пісаннае зьяўляецца добра разважаным, перапрацаваным, прасочаным і скаардынаваным у спраўна пeражытую сумесь. Калі аднак злучыць некалькі такіх апрацаваньняў, можна знайсьці некаторыя дадзеныя з запраўднага жыцьця. Бязумоўна, вышукваць праўду з бальшавіцкага чмучэньня ня лёгка, але, калі няма іншых жаролаў, трэба працаваць і над такой мешкай.

18 травеня 1952 г. у менскай «Зьвязьдзе», у ваддзеле «На калгасныя тэмы», знаходзім доўгі допіс: «За шматгалінную грамадзкую гаспадарку». Мае гэта быць допіс Т. Салтановіча, старшыні калгасу імя Кірава Аршанскага раёну, ды Ф. Карыткіна, агранома гэтага калгасу. Допіс гэты зьяўляецца амаль поўным апісаньнем калгасу, як яго спадзяюцца мець бальшавікі наўзорным у вабставінах Аршаншчыны. Калгас мае прыгарадны характар, а разбудоўваецца ў жывёлагадоўчы й галоўна — у кірунку вытвараньня насеньня траваў. Шматлікія дадзеныя з гэтага калгасу зьяўляюцца скаардынаванымі з дадзенымі з калгасаў іншых, таму ёсьць цяжка вылучыць прапаганду. Але агульны накід можа быць карысным усім нашым выхадцам, якія ўжо 10 гадоў, як нічога ня ведаюць аб хаце. Вось амаль поўны скарот допісу:

Вясною 1950 году, з аб'еднаньня сямі калгасаў, быў створаны большы ці г. зв. узбуйнены калгас у Аршаншчыне, калгас імені Кірава. Цяпер у калгасе 3.368 гэктараў паверхні, у тым 2.092 га ворыўнай зямлі, 619 га сенажацяў, 177 га выпасаў і 132 га саду. Да ўзбуйненьня было 18 розных севазваротаў з малымі палямі. Пасьля ўзбуйненьня, у 1951 годзе, былі ўведзеныя новыя севазвароты: 4 палявыя, дзевяціпольныя па 75—80 га ў кажным полі, 1 кармавы трохпольны па 64 га ў кажным полі, 1 гародні на паверхні 64 га, па 13—14 га ў кажным полі, 1 садова-гародні севазварот па 18 га ў кажным полі. Па злучэньні калгасьнікі мусілі хадзіць па 3—5 км. на поле, але, пасьля зьмены севазваротнага раскладу, падзелены былі брыгады так, каб наблізіць палі да кажнай брыгады. Сады былі раськіданыя ў шматлікіх мясцох. Старых дрэў не чапаецца, але новы сад засаджваецца ў вадным месцы на палёх другой паляводчай брыгады. Новы сад мае быць разбудаваны да 200 га ў 1954 годзе. Ягаднікі ўжо закладаюцца на паўдзённым пакаце саду. У вагародзе на палёх былога калгасу «Чырвоны Бераг» ёсьць 500 рамаў парнікаў ды 1240 кв. м. цяпліцы. Парнікі з пачатку травеня даюць гародніну: цыбулю, салату, гуркі ў горад. Летась парнікі далі на 300.000 рублёў прыбытку. Паверхня шматгадовых траў на насеньне сягае 440 га, што становіць 25% усяе ворнае зямлі. Ураджайнасьць збожжа ў 1951 годзе перавысіла 1948 год на 42%. Палепшылася ўрабленьне зямлі й гнаеньне мясцовымі гнаямі. Ужо ў мінулым годзе калгас перайшоў на гатунковае сеяньне. Некалькі гадоў як вырошчваецца пшаніца-зімка гатунку «мясцовая». У восьмай палявой брыгадзе асягнуты яе ўраджай па 22 цэнтнары з га.

У калгасе створана 5 жывёлаводчых фармаў. Ёсьць пчольная з 47 сем'ямі. На малочнай фарме налічваецца 570 галоў вялікай рагатай жывёлы, на сьвінагадаўлянай — 380. Добра мае быць разьвітае авечкагадоўля, птушніцтва, ёсьць 375 коней. Сёлета плянуецца ўладжаньне мэханічнага даеньня кароў. Фармы электрыфікаваныя. Ёсьць у калгасе два свае млыны, якія меляць для ўсяго навакольнага насельніцтва. Добра абсталяваныя кузьні ў палявых брыгадах. Вялікая пілярама забясьпечвае калгас і аколіцу ў будаўляныя матарыялы. Сталярня мае электраматоры. Працуе малочны пункт. Грашовыя прыбыткі ў 1951 годзе перавысілі 1 мільён рублёў. Значную частку адлічана на «непадзельны фонд». Выдадзена на працадзень па паўтара кг. збожжа, 3 кг. бульбы й гародніны і па 1,30 руб. грашыма. Праведзена электрыфікацыя й радыяфікацыя дамоў калгасьнікаў, набыта бібліятэку, куплена білярд. Дзеюць гурткі самадзейнасьці й спорту. На сёлета ўзята забавязаньні сабраць з кажнага га 18 цэнтнэраў збожжа, 300 цэнтнэраў бульбы, 4,5 цэнтнары кудзелі й семя, 2 цэнтнары насеньня траваў. Жывёлаводы дабіваюцца 2.100 літраў надою з каровы, 2 кг настрыгу з авечкі. Завапнавана вялікія абшары кіслых глебаў мясцовымі «заляжамі» вапняку.

Не ўспамінаецца тут аб коксагызе дзеля халоднага надвор'я Аршаншчыны й адсутнасьці балотаў. Але ў іншых допісах ёсьць некаторыя зацемкі аб гэтай сырвіннай расьціне. «Зьвязда» за 15. 5. 52 падае, што ў калгасе імя Леніна Давідгарадоцкага раёну ашаравана 8 га, а пачалася шароўка коксагызу ў калгасах імя Молатава Жабчынскага раёну, імя Кірава й Леніна Лагішынскага раёну, у кал. Леніна Целеханскага раёну — усе Пінскай акругі. Адзін з калгасаў у Петрыкаўскім раёне Мазырскай акругі пасеяў сёлета 40 га, іншыя 45 га.

Таксама нічога няма пра паверхню лёну, а пададзеная толькі ягоная ўраджайнасьць. Прыкладам Валожынскі раён, найбольш ведамы ў цэлай Беларусі зь ільнаводзтва, пасеяў сёлета 2.450 га лёну (Зьвязда» за 10. 5. 1952). У Пастаўшчыне калгас імя Чкалава пасеяў 100 га лёну, а калгас імя Жданава, замест плянаваных 130, пасеяў 180 га.

Калгас кастрычнік Бераставіцкага раёну (Горадзеншчына) закончыў шароўку на ўсіх 42 га цукроўнікаў (цукровых буракоў). Летась урадзіла па 380 цэнтнараў з га. У Ваўкавыскім раёне закончана шароўку на ўсіх 1.500 га цукроўнікаў («Зьвязда», 13. 5. 1952).

Цукроўнікі ведамыя ў Беларусі яшчэ з часоў паншчыны. У Карэлічах і Шчорсах былі тады нат прамысловыя цукраварні. Але бальшавікі паставілі новую цукраварню ў Ськідэлі й пашыраюць далей цукроўніцтва. Больш нязвычайным ёсьць саджэньне вінаграду, які бязумоўна ня можа высьпець да поўнай салодкасьці. А вось зацемка із «Зьвязды» за 17. 5. 1952: «Калгасы «Серп і Молат» і «Радзіма» Нараўлянскага раёну (Мазыршчына) ўвязьлі 800.000 дубовага шаўкавіка. Створаныя трывалыя брыгады, якія займаюцца яго разводжаньнем. Вызначаныя значныя абшары дубовых і бярозавых гаёў. У ліпені адбудзецца першы збор коканаў.»

Ёсьць ціск на выкарыстаньне хімічнага гнаеньня, але ня вельмі дзе можна яго дастаць. Таму калгас імя Кірава выкарыстаў толькі вапнаваньне мясцовымі вапнякамі. Іншыя калгасы хваляцца падсыпаньнем фасфарытаў. Нідзе няма ўспаміну аб азотавым гнаеньні. Таму калгасы па сяньня сеяць шмат лубіну. Сеяць яго так-жа на насеньне, якое забіраецца прамысловасьцяй на сыравіну (бравары).

У вадным з калгасаў Маладэчанскага раёну змагаюцца за збольшаньне корму для статку. Допіс падае адумысныя лікі для калгаснай жывёлы й дакідае дадзеныя пра патрабаваньне для собскай жывёлы калгасьнікаў. Затым калгасьнікі Маладэчыншчыны яшчэ маюць нейкую колькасьць собскіх кароў і сьвіней, магчыма й курэй. Прыблізна собская калгасьніцкая колькасьць сягае чэцьверці калгасне, калі лічыць з розьніц корму. Гэтага аднак нельга пераносіць на калгасы, прыкладам, Аршаншчыны. Маладэчыншчына яшчэ нядаўна скалектывізаваная й таму калгасьнікі маюць большую волю трыманьня свайго собскага статку. Не здаецца за магчымае калгасьнікам на ўсход ад Рыскае мяжы мець больш або й такую навет колькасьць собскае жывёлы.

Шмат пішацца аб электрыфікацыі. Саветы цяпер прарабляюць сілавую пяцігодку. Ужо гэтай вясны паплылі судны з Дону ў Волгу. Апрача плаўнасьці атрымліваецца магчымасьць спаду ля 20 м. між Донам і Волгаю. Так-жа ў Самары (Куйбышаў) пастаўлена вялікая сілоўня (гідраэлектрастанцыя) на Самарскай луцэ. Электраправод злучае гэтыя сілоўні з Масквою. Між іншым гэта будзе найдаўжэйшы электраправод сьвету. Кошт пабудовы, а галоўна — страта электраэнэргіі выключалі-б пабудову такога проваду ўва ўсім талковым сьвеце. Сілавая пяцігодка быццам дайшла й да Беларусі, але абняла толькі пабудову дробных калгасных запрудаў і сілоўняў. У сьнежані 1951 году пушчана сілоўня на Гаўі-рэчцы ў Жэмславе ля Суботнікаў. Некалькі калгасаў ставяць электрастанцыю «Дружба Народаў» на возеры Дрысьвяты ля Браслава. Мае яна даць электраэнэргіі (аж!) для 12 калгасаў трох ССР. Нат калгас на Ушы каля Баранавіч, Жухавіцкі калгас «Перамога» ставіць сваю запруду. Выкапалі яму пад будынак, але вада заліла яе й ужо колькі часу чакаюць на помпу з Баранавіч ды на капар да заганяньня паляў. Будуюць саматужна запруды й электрыфікуюць перадусім гаспадарскія ўладжаньні й клюбы, а што астанецца — для калгасьнікаў. Гэтак на практыцы выглядаюць «вялікія пабудовы камунізму» на Беларусі.

Яшчэ больш пісаніны пра мэханізацыю, пра трактарныя сеялкі, мэханічныя плугі й пад. Неяк аднак цяжка палучыць мэханізацыю з утрымоўваньнем аж 375 коней на 3-охтысячным калгасе Кірава ў Аршаншчыне. Гэта-ж дае амаль пару коней на 20 га — поўную гаспадарскую норму без патрэбы трактараў. МТС маюць шмат машынаў, але яшчэ вельмі далёка да рабочага загушчэньня, калі ў Нясьвіскай МТС трэба гараць на недапушчальную плыткасьць, каб наагул магчы загараць старым і зьежджаным трактарам, якія, паводля словаў трактарыстага, ледзь цягне на першай хуткасьці.

А. Гарыгляд

(Далей будзе)

Кароль з «Тысячы й аднае ночы»

Нядаўны дзяржаўны пераварот у Эгіпце й вымушаная абдыкацыя караля Фарука адбілася гучным рэхам у цэлым сьвеце. Заходняя прэса прысьвячае шмат увагі ня толькі палітычнаму аспэкту гэтага перавароту, але й прыватнаму жыцьця ягонай ахвяры — экскараля Фарука. Нічога ў гэтым ня будзе дзіўнага, калі возьмем пад увагу факт, што вялізарныя багацьці экскараля Фарука, раськідлівы трыб ягонага жыцьця й несамавіты авантурызм на фоне нявымоўнае беднасьці й галіты насельніцтва Эгіпту, надаюць яму шмат арыентальнай рамантыкі і ставяць яго нараўні зь легендарнымі гэроямі «Тысячы й аднае ночы».

Ніжэйшыя дадзеныя з прыватнага жыцьця нядаўнага ўладара Эгіпту чэрпаем з польскае лёнданскае газэты «Дзеньнік Польскі і Дзеньнік Жолнежа».

Фарук уступіў на каралеўскі пасад, маючы 16 год жыцьця. Тады атрымаў ён у спадку па бацьку Фуадзе I вялізарную суму, якая паводля адных жаролаў выносіла 54 мільёны даляраў, а паводля другіх — 36 мільёнаў даляраў у загранічных акцыях і інвэстыцыях. Апрача гэтага ён атрымаў у спадку па бацьку вялізарную зямельную маемасьць у Эгіпце, чатыры фантастычныя палацы, поўныя несамавітых багацьцяў, біжутэрыю вартасьцю многа мільёнаў, цэлую флётылю яхтаў, 30 люксусных самаходаў і шмат усякага іншага багацьця. Толькі гадзіньнікі ў ягоных палацах былі праўдападобна вартыя два мільёны даляраў. Меў таксама вельмі дарагія калекцыі манэтаў, паштовых марак, пачкоў ад запалак і г. п. Ягонaя гадавая пэнсыя із скарбу дзяржавы выносіла поўмільёна даляраў, што для Фарука, які ніколі ня ведаў вартасьці грошаў, пэўне-ж было без значэньня.

Сума 54 ці 36 мільёнаў даляраў у заграмічных акцыях і інвэстыцыях была значна павялічаная дзякуючы ўдзелу ў розных спэкуляцыях і дзякуючы высокім працэнтам, якія ён атрымліваў з дагавораў, што заключала ягоная дзяржава. Прыкладам, цяпер у Эгіпце сталася яўным, што ў часе палестынскай вайны Фарук зарабіў ад аднэй загранічнай фірмы 1 00 000 фунтаў за закуп ад гэтай фірмы аружжа й амуніцыі для эгіпскіх збройных сілаў. Ясна, што пры такіх умовах фірма магла выслаць аружжа перастарэлае і найгоршага сорту. Ён таксама займаўся спэкуляцыяй эгіпскай бавоўны. А калі цэны на яе зьнізіліся й каралю пагражала страта, загадаў ён дзяржаўнаму скарбу закупіць усе запасы бавоўны з мэтаю ўстабілізаваньня цэнаў. На гэтай транзакцыі скарб дзяржавы меў страціць 25 мільёнаў фунтаў, значны працэнт якіх, зразумела, апынуўся й кішані Фарука. Эгіпская прэса цяпер абвінавачвае караля, што зь зямлі, празначанай для рэлігійных дабрадзейных установаў, бяспраўна прырэзаў да собскіх маёнткаў 41 000 акраў найлепшай зямлі.

Фарук, як і кажны арыентальны манарх, вельмі любіў золата. Атрымліваў ён вялікія сумы ў золаце ў якасьці падарункаў ад багатых эгіпцыянаў. Агульна было ведама, што кароль жадаў, каб падарункі й словы удзячнасьці ад ляяльных падданых выражаліся ў салідным золаце. Падчас фантастычнага жанімства зь 17-летняй Нарыман, заручніца Фарука атрымала падарункаў толькі ў біжутэрыях і золаце на суму 6 мільёнаў даляраў. Былы кароль праўдападобна нядаўна яшчэ высылаў значныя транспорты золата заграніцу, галоўна ў Партугалію, ЗША й Бразылію.

Да якой ступені былы кароль не цаніў грошай, гаворыць факт, што падчас сваей пасьляшлюбнай падарожжы па Эўропе выдаў на працягу некалькіх тыдняў каля 400 000 даляраў. У касыне ў Канэс ён на працягу аднаго тыдня страціў звыш 150 000 даляраў і праўдападобна вельмі яго забаўляў факт, як ягоныя ігракі з захланнасьцю хапалі ягонае золата на супалку з касынам.

Аб ягоных авантурыстычных капрысах сьведчыць наступны факт. Прыехаў ён із сьвітай у 60 чалавек у Люгано ў Швайцарыі, дзе меў абсталяваны гатэль. Прызваў дырэктара гатэлю й загадаў, каб на ягоны кошт безадкладна была пабудаваная сьцяна, якая дзяліла-б ягоныя каралеўскія апартамэнты ад звычайных сьмяротных у гатэлі. Ня хочучы абразіць караля, дырэктар загадаў сьцяну пабудаваць. Таго-ж самага дня вечарам, калі яшчэ сьцяна ня была зусім скончанай, паказалі Фаруку ягоную фатаграфію ў ваднэй швайцарскай газэце. Фатаграфія Фаруку вельмі не спадабалася, дзеля чаго выклікаў шэфа паліцыі й зажадаў, каб гэты нумар газэты быў безадкладна сканфіскаваны. Шэф паліцыі, зразумела, ветліва, але станоўча адмовіўся выканаць ягонае жаданьне. Ня прывыкшы да ніякіх непаслушэнстваў, Фарук дастаў прыпадку шаленства і, ня гледзячы, што было ўжо пасьля поўначы, ён загадаў пабудзіць каралеву й сьвіту й выехаў із Швайцарыі ў Італію, заяўляючы, што ягоная нага ніколі болей ня стане на няўдзячнай швайцарскай зямлі.

Гэтак гуляў эгіпскі манарх, адзін з найбагацейшых людзей у сьвеце. А ягоныя падданыя, 20-цімільённы эгіпскі народ зьяўляецца найбяднейшым у сьвеце. Сярэднія заработкі эгіпцыяніна выносяць цяпер два з палавінаю фунты ў месяц. Пяць мільёнаў насельніцтва зарабляе меней, чымсьці два фунты ў месяц, а чатыры мільёны ніжэй аднаго фунта. Значная колькасьць сялян зарабляе ня болей, чымсьці пяць да шасьці пэнсаў дзенна. Нічога тады дзіўнага, што цярплівасьць эгіпскага народу напасьледак вычарпалася, фіналам чаго была прымусовая абдыкацыя караля й апушчэньне ім эгіпскай зямлі.

СТРАТЫ НЯМЕЦКАГА ФЛЁТУ Ў ДРУГОЙ СУСЬВЕТНАЙ ВАЙНЕ

Былы генэрал-адмірал Отто Шнэвінд 24 ліпеня сьцьвердзіў, што Нямеччына падчас другой сусьветнай вайны страціла каля 1.000 падводных лодак.

Наагул усе нямецкія страты выносяць 2.500 морскіх адзінак, сярод якіх 4 лінкоры, 2 лінейныя караблі, 5 цяжкіх крэйсараў, 4 лёгкія крэйсары, 8 дапаможных крэйсараў, 27 зьнішчальнікаў, 44 тарпэдныя лодкі, 144 хуткія лодкі, 189 старажавых караблёў, 242 шукальнікаў мінаў, 182 тральшчыкі, 102 зьнішчальнікі падводных лодак, 278 морскіх адзінак берагавой абароны, 71 прарывальнікаў загараджэньняў, 90 караблёў спэцыяльных прызначэньняў, 22 мінныя загароджвальнікі, 45 прыбярэжных транспартных караблёў, 12 шпітальных караблёў, 7 вучэбных караблёў, 10 караблёў мэтэаралягічнай службы й 946 падводных лодак.

З прыблізна страчаных 2.500 морскіх адзінак 241 была страчаная падчас падтрымкі морскімі сіламі дэсантных апэрацыяў, 444 падчас баёў на Атлянтычным акіяне, 361 на Міжземным моры, 1092 у прыбярэжных водах, 89 дзякуючы бамбовым налётам на нямецкія парты й 227 у выніку самазатапленьня ў канцы вайны.

Прадстауніцтвы „Бацькаушчыны“

ПАЗА НЯМЕЧЧЫНАЙ:

1. **У Бэльгіі:** Mr. Karas Leonid, 19, Place Hoover, Louvain, Belgique.
2. **У Ангельшчыне:** The Whiteruthenian Editorial Foundation 52, Penn Road, London, N. 7. England.
3. **У Францыі:** Mr. Symaniec Vladimir, 15, rue du Ltn. Boncour, Neuilly s/Seine, France.
4. **У ЗША:** Mr. B. Danilovich, 222 Suydam St. New Brunswick, N. J. U.S.A.
5. **У Канадзе:** Mr. Joseph Corny, 270 Clinton Str. Toronto, Ont., Canada.
6. **У Аргентыне:** Asociacion Bielorusa en la Argentina calle Coronel Sayos 2981, 4 de Junio prov. Buenos Aires. Argentina.
7. **У Аустраліі:** Mr. Jackievic Donat, 60 Fisher Street, East Brisbane, Q-ld, Australia.
8. **У Вэнэцуэлі:** Dudzickj Vladimir, Crucesita a San Miquel 74, Caracas, Venezuela.
9. **У Новай Зэляндыі:** Mr. Karanieuski Marian, R. N. Z. A. F. Station Taieri. Otago. New Zeeland.

З прычыны дэвізовых абмежаваньняў у Нямеччыне грошы за «Бацькаушчыну» з усіх краінау паза Нямеччынай просім перасылаць на наступны адрас:

Paul Urban
19, Place Hoover, Louvain, Belgique.